

GAZETA POPORULUI

ABONAMENT

Pe un an 150 Lei
Pentru ofițele publice 200
Pentru bănci 300
In America 5 dolari

Gazeta iese în fiecare Joi.

Director:

OVIDIU HULEA

Adresa gazetei noastre este:

Aiud „liceul „Titu Maiorescu“.

Prețul unui număr 3 lei.

PIATRA DE TEMELIE . . .

Pretutindeni pe unde se abate pasul nostru, în satele românești — auzim murmure înăbușite, plângeri repetite de atâtea ori, amărăciuni prinse în cuvinte de cerșitorie și unele amestecate cu blesteme și cu desnađejde.

Nu ne ridicăm glasul pentru cere-urile nedrepte, pentru lăcomia murdară și ticăloasă a câtorva nevrednici, nu scriem aceste cuvinte pentru a amăgi cu strigătul nostru poporul, dar cerem și cerem cu toată hotărârea: *vindecarea relelor cari bântuie marea mulțime care este însăș piatra de temelie a neamului nostru: poporul dela sate.*

Pentru că trebuie s'o recunoaștem cu rușine, că nici noi nu ne-am făcut datoria față de popor cum ar fi trebuit, că din sufletul nostru al multora a pierit dragostea gingașă și cu adevărat frățească din trecut pentru năcazurile și suferințele sărmanului nostru popor dela sate, și că, în goana netrebnică după averi, mulți din cei ce-și zic fii și binevoitori ai poporului, nu numai că nu sunt așa, dar sunt de-a dreptul răufăcătorii, sunt cămătarii josnici ai neștiinței și-a întunerecului în care le place să vadă orbecăind poporul.

Să se știe că pentru aceasta dreptate noi ne vom război cu toată lumea vinovată și că'n această luptă avem la spatele nostru întreg poporul, care s'a săturat de vorbe de clacă și care așteaptă să-i mântuim credința în legiuirea și'n dreptatea românească!

Această dreptate batjocorită va trebui să se ivească furtunatică și biruitoare, să înlănțue din nou inimile românești, să vrăjească pe pământ deplina fericire și mângâiere, aici, în România Mare.

Tărănimea nu trebuie să-și piardă nădejdea, biruința binelui și-a dreptății va veni, pentru că mâinile și sufletul nostru, îi pregătesc drumul, prin munca și truda de fiecare zi, pe care o implinim zi de zi și ceas de ceas pentru aceasta sfântă și atât de dorită dreptate românească.

Poporul a simțit adese tăria brațului nostru! Să nu-și piardă răbdarea și să nu-și piardă credința pentru că-i vom închina și ultima svâcnire de putere a trupului și-a sufletului nostru de români!

Ovidiu Hulea.

Răvașul Săptămânii.

Pretutindeni se vorbea zilele trecute de o lege dată de Dl. Ministru al cultelor, prin care ar fi fost primejdiute bisericile gr. catolice și cele-ale neamurilor streine.

Hotărârea aceasta ministerială, de cei mai mulți a fost înțeleasă greșit Întrebat de cei ce se îngrijeau de treburile bisericii. Dl. Ministru a răspuns următoarele:

„Este într'adevăr o hotărâre dată de Dsa în privința bisericilor însă hotărârea aceasta este numai pentru a scoate la iveală o altă lege dată în 1925. Anume, această lege spune de drepturile ce le are biserica de-a întemeia noi parohii. Hotărârea ministerială nu ia acest drept, numai cât parochia ce se mai întemează să aibă biserică și casă de locuit pentru preot, apoi credincioșii să poarte a treia parte din cheltuelile cu salariul preotului.

Așa era legea veche. Acum prin legea nouă — spune Dl. Ministru — s'a adus și mai mult bine fiindcă credincioșii nu mai plătesc nici treimea din salariul preotului.

În legătură cu zvonurile că s'ar fi hotărât să li-se detragă preoților plata dela stat (congrua) Dl. Ministru a spus că tot s'vonul e lipsit de adevăr. Statul va plăti pe mai departe păstorii credincioșilor la toate credințele chear dacă au un număr foarte mic de oameni în parochia lor.

Precum vedem cele spuse de Dl. Ministru sunt binevenite pentru preoțimea noastră fiindcă ajutorul ce le vine preoților lunar de la stat, le ușurează traiul și viața.

S'au luat măsuri pentru îmbunătățirea salariilor muncitorilor din atelierele armatei. E știut că aceștia erau mai slab plătiți ca alți muncitori deși munca lor aduce mari foloase țerii.

Cerc de cooperative. Cooperativa este o societate cu ținta de-a aduce toate mărfurile cu preț mai efin și a le vinde cu un preț mai scăzut decât în alte locuri. Într'o ședință la parlament Dl. Trancu-Iași ministrul muncii a spus că a început întemeierea unui cerc de cooperatori (pricepători în ale cooperativei, muncă împreună) unde roagă să între toți cei ce pricep aceste lucruri și doresc binele și înaintarea țerii. E drept că țara noastră se va întări mai bine atunci când economia noastră va fi făcută cu minte sănătoasă și se vor prețui produsele acestei economii. Cooperativele au o mare însemnătate în felul acesta, fiindcă înlesnindu-se traiul și lucrul îți pare mai ușor și mai bine prețuit.

Se știe că cei mai slab plătiți dintre slujbașii statului sunt dascălii școalelor noastre. Acum s'au început lucrările pentru a se rădica salariile dascălilor, fiindcă într'adevăr aceștia sunt cei mai vrednici oameni ai neamului și cei mai cinstiți martiri ai luminii și adevărului.

M. Sa regele a fost operat săptămâna trecută de vestitul profesor din străinătate Hartmann. După operație regele se simte mai bine și se crede într'o însănătoșare grabnică.

Cu mare pompă au sărbătorit studenții împlinirea a 4 ani dela începutul mișcărilor

pentru propaganda naționalistă.

Marele om de politică Pasici a murit. Pasici a fost conducătorul unui partid politic sârb. După moartea lui conducerea partidului o primește Ata Sanoevici; un om foarte inteligent și prieten din copilărie a lui Pasici.

Alegerile au fost terminate aproape în întregime, a reușit peste tot partidul care e acum la putere.

În ultimul timp s'a încheiat o prietenie între Germania și Italia. S'a făcut în tratat între cele două state, care trebuia semnat acum zilele trecute. Fiindcă Stresseman ministrul afacerilor streine din Germania n'a putut veni la Roma semnarea acestui tratat s'a amânat.

Legăturile ce se încheagă între popoarele pretene și dușmane, vor duce la pacea visată de toți cei ce credem că numai așa viitorul va aduce un traiu mai bun.

Noutăți.

— **Foc la palatul regal.** Într'o noapte din săptămâna trecută a izbucnit un foc la palatul regal din București. Pagubele au fost mici fiindcă focul a fost stins repede și lucrurile de preț din odăile unde s'a încins focul au fost scoase afară la timp.

— **M. Sa Regina între gazetarii americani.** Suverana noastră a împlinit 51 de ani și în tren și-a sărbătorit ziua nașterii. Au venit pentru urări de bine la M. Sa și delegații gazetarilor americani, cari au adus un dar frumos reginei: o călimară, peană și alte lucruri de scris toate din aur. Tot la aceasla serbare M. Sa regele, din Sinaia a trimis Reginei a telegramă în care îi dorește tot binele în cursul călătoriei sale și se bucură mult de izbânda ce a avut-o în America.

— **M. Sa Regele se află bine.** Din București ni se vesteste, că M. Sa Regele se află tot mai bine. M. Sa a mâncat zilele trecute, după operație, întâia oară carne.

— **Moartea lui N. Pasici.** A murit la Belgrad, N. Pasici, fost vreme îndelungată ministru presedinte al serbiei, pretina și vecina țării noastre. Bărbat de-o rară cumițenie și dragoste de neamul și țara sa el a condus Serbia în marele războiu, prin vifor și jertfe la marea unire a Sârbilor și Croaților într'o singură mare Sârbie.

Poporul l-a îngropat ca pe un mare viteaz. La groapă l-a însoțit chiar și M. Sa Regele Alexandru. al Iugoslaviei.

— **Improprietărea Aiudenilor.** Măne, joi, la ora 3 d. m. se întrunește la Judecătoria din loc, comisiunea pentru a încheia lucrările'n vederea improprietării. Se va satori locul ce urmează a fi împărțit precum și tabloul locuitorilor, cari au drept la împământare.

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE.

Țara noastră.

„Care e mai frumoasă
ca tine între țările semă-
nate de D-zeu pe pământ,
țara mea?”

(Cântarea României)

Pământul i-a închinat frumusețile firii, ceriul i-a închinat mărirea și înălțarea, i-a preserat ogoarele cu flori și picuri de rouă îi scaldă câmpiile întinse până departe spre ne-cuprins, iar norii împodobesc frunțile munților încărungiți în vremuri.

Apele cu undele albastre se îngână cu doina ce talmăcește suflet și simțire, isvoarele în murmurul dulce se împreună cu cântecele codrilor și albăstrimea ceriului întinde ocrotire ogoarelor din țara sfântă cu sângele părinților noștri. Aici e pământul păcii, leagănul vieții liniștite, aici e sfîntenia intrupată în simțirea copiilor legați de glie. Aici pământul e mai sfânt, cântecele sunt din alte lumi; răsăritul e scaldat în strălucirea apelor de argint. Cât ține pământul presărat cu neamuri și orașe strălucitoare, cât țin marginile lumii nu găsești colțuri să-ți amintească de țara noastră, unde credința e mai vie și sfîntenia mai mare.

Cât ține pământul presărat cu pietrele ce amintesc mărirea trecutului, nicăieri nu găsești atâta vitejie, atâta glorie, cât împodobesc pământul țării noastre; cât de mari sunt neamurile pământului, nicăieri nu s'a vărsat atâta sânge pentru glia ce ne-a fost înstrăinată, pentru pământul ce ne-a fost furat...

Ardealul, cetate a neamului, cu ziduri ce ating înălțimea norilor; Muntenia vitregită de dușmani, cu fruntea împodobită de coroana făurită din oțelul tunurilor dela Plevna, Moldova, țara fericilor și durerilor de eri, Basarabia și Bucovina grădină cu flori nevinovate înlăușuite de vitregia vremilor trecute; pământ ce-i frânt din suferința strămoșilor; aceasta e patria noastră, acesta-i pământul mării.

La mează-zi hotarul cuprins în apele Dunării străbune, la mează-noapte ziduri din Carpații înălțați spre apărare și la răsărit apele Nistrului împreunate de-atâtea-ori cu sângele celor ce treceau să ne răpească legea furându-ne credința. Să spună Dunărea, să povestească Nistrul și frunțile Carpaților să amintească faptele celor ce stăpânesc pământul cucerit de două mii de ani de oștile celor ce veneau dela Roma; cei ce ne-au învățat cu vitejia lor a prețui pământul, a ne iubi credința.

La noi, frumosul firii și-a găsit adăpostul căutat, pământul e mai blând și mai ocrotitor; câmpiile, munții și codrii semănați de mâna ziditorului cu flori de foc și cântece de doruri; adăpostesc în sânul lor sfîntenia locului unde fiecare zi îți pare sărbătoare și orice sărbătoare un praznic de nălțare.

Streinii ce s'abat pe locurile noastre, când trec peste hotare, citind pe înaltul cerurilor povestea neamului nostru; cu ochii împăienjeniți de lacrimi se vor gândi la pământul nostru, la căsuțele pierdute în rândurile satelor, unde cântecul de leagăn te-adoarme, iar povestile de lângă vatra sfîntită îmbătrânită îți amintesc o altă lume, cu alți oameni și alte tărâmurii.

În țara noastră răsăritul e mai aprins și sfîntitul mai încins în flăcări. Pe coastele dealurilor, turne înălbesc pământul și fluierul străbate peste vărfuri până când se pierde în dulce frământare, în depărtările pierdute departe către albăstrimea cerurilor în'acolo unde norii își leagă poalele pe șesuri.

Pe pământurile noastre în fiecare primăvară se abat paserile altor țeri și pădurile și codrii se umplu de cântecele lor, isvoarele saltă de bucurie, firea râde și florile din câmpuri își desfac comorile chemându-te dulce.

Așa e țara noastră, mai frumoasă ca orice alta din lume!

Plaiuri sfînte cu amintiri străbune, râuri serpuitoare își leagă undele către marginile depărtării și duc departe cu ele către hotarele

altor țeri farmecul și bunătatea pământului nostru.

În țara noastră stau bogățiile lumii, pân-tecele pământului umplut cu aur și argint, câmpiile scaldate în valurile lanurilor de grâu, coastele dealurilor împodobite cu cirezi și turme și munții împodobiți cu pădurile ce-și înalță vărfurile până sus spre culme.

Leagăn dulce unde copilăria e un vis pierdut în vrafuri de flori, unde viața-i o sâr-

bătoare; aici se va înfăptui fericirea veșnică, în zilele de mâine, căci țara noastră este raiu pământesc, grădină sădită cu florile dimineții scaldate în roua sfîntitului dulce.

Cine se instrăinează de glia ta sfântă țara mea? Cine se va instrăina de credința și legea făurită încă în lanțurile robiei de strămoșii noștri?! Blestem s'aducă și pieire ceriul asupra celor ce vor uita vre o dată pământul cald cu glia lui străbună și munții încărungiți cu frunțile în albastrul cerurilor. *Ion Rafiu.*

Lucruri cari nu trebuiesc uitate.

Peste câmpurile îmbrăcate cu haina minunată a semănăturilor înrodite, câteodată, când urgia Celui de sus vrea să pedepsească răutatea noastră omenească, se abate câte-o pacoste grea, grindină sau puvoaie, secetă sau lăcuste, cari nimicesc în câteva zile truda multimilor de un întreg an. Pe astfel de timpuri, fețele sunt posomorâte, inimile strănse de îngrijorare, bisericile se umplu de norodul care cere iertare și milă.

Lucrurile apoi se schimbă, umblarea vremii intră în făgașul vechiu — belșugul iar umple hambarele și cântecele înfloresc din nou pe buzele harnicilor secerători de roduri. Viața se înseninează și numai bătrânii mai povestesc, cu graiul lor potolit, despre foametea din cutare an, despre revărsările de altă dată. Povestea lor prinde, nepoții o învață de rost încă de pe când îi saltă pe gemunchi moșii lor. — Țăranii cunosc semnele de întorsătură ale vremii și de câteori zarea se întunecă amenințătoare, strigoiul marilor urgii de altă dată le apare și ca și moșii lor și ei își simt inima mai mică și temătoare. Ba, aproape nici nu este sat fără „solomonarul” său, om cunoscător al vremii și al tainelor cerești. A cunoaște răstimpul ploilor, a secetii, a zăpezii, timpul de când începe a cădea brumă este prea folositor pentru un agricultor — de aceea el nu uită învățăturile părinților, căci aceste sunt lucruri cari nu trebuiesc uitate.

Despre Român s'a spus că el este „fine minte”. Și este adevărat aceasta. El nu uită repede. El știe povesti frumos, chiar și azi, despre vremurile când stăpâneau Turcii, despre împărăția dela Viena, despre iobăgie, clacă și dijmă, cunoaște bine natura fostului său stăpân ungur, toate „măriesele” dela județ și pretură, și mai știe românul că jandarmul, cel cu pene de cocos, era reprezentantul puterii și că legea dată de această putere jandarmul o ține în vârful baionetei și în patul puștii și că vai de oasele nenorocitului care ajunge să se cunoască cu strășnicia acestei judecăți.

Țăranii noștri bătrâni sunt la fel cu cărțile de istorie, în cari toate faptele petrecute sunt răboj.

Și iarăși țăranul nostru ia aminte la vorbele tremurate ale moșnegilor cari îi vorbesc de Iancu și Axente de dealul Mare și de Fântânele Custozza sau de Căne-Cret, de țara Praislui și de altele și nu uită, căci aceste sunt lucruri care nu trebuiesc uitate.

Dar s'au petrecut o sumedenie de alte fapte, despre cari Românul n'are cunoștință. El cunoaște rețele din satul și jurul său, dar nu știe ce s'a întâmplat în alte părți, în sinul întregului neam românesc din Ardeal. Au fost multe multe rele cari ne rodeau din lăuntru cum roade cariul lemnul, fără să fi putut băga de seamă ce se petrecea cu adevărat. Mai acum câțiva ani, înainte de război, românul ardelean vedea cu mirare, că oricât munceste spor mult nu se arată, că cu toate dările ce le plătia statului, școala nu era reparată, trebuind să facă arunc asupra satului, că în slujbele mari Românul este rar ca și corbul alb, că gazetele românești erau foarte puține, că deputați n'avea măcar că la alegeri el mergea cu cetină la căciulă și cu chiot pe buze pentru candidatul nostru...

Românul vedea perirea, dar nu știa bine cauza căci viclesugul cu care ne ruinau duș-

manii se ascundea în întunec se îmbrăca în fel și fel de forme, așa că era greu de recunoscut.

O vom arăta-o noi aici. Căci noi suntem datori să ne cunoaștem suferințele, chiar și în cazul că am scăpat pentru totdeauna de ele, căci pățania trecutului este îndreptatul viitorului. Trebuie să facem ca zidarul care sapă adânc temelia casei, ca să o clădească puternică. Răscolind pământul îl cunoaștem mai bine și îl facem mai roditor. Răscolind trecutul nostru vom sfârși a ne cunoaște mai bine prin urmare a deveni mai puternici, mai increzători în puterile noastre și în viitorul nostru.

Incepem cu Școala, căci ea este temelia din care se nutrește sufletul nației. La sfârșitul anului 1912 în Ardeal nu aveam decât 2655 școli primare cu 27 67 învățători. Numărul satelor românești era de 4522, deci aproape 2000 sate românești erau fără școală românească.

Copiii noștri, în lipsă de școală, rămă-neau analfabeți (în anul 1907 erau 91458 decopii).

Ca să se vadă mai bine nedreptatea ce ni-s'a făcut arătăm aici, că Ungurii din Ardeal, numai jumătate (1,500.000) cât numărul nostru (peste 3 milioane) aveau 3627 școli cu 9000 învățători — iar sașii aveau o stare cu mult mai bună, decât noi căci ei aveau după 915 locuitori câte-o școală, iar noi numai tot la 1578 locuitori!

Liceele erau împărțite astfel: Ungurii cu 43 licee și 5 gimnasii, având 16 mii elevi și 791 profesori; Sașii 6 licee și 3 gimnasii cu 2040 elevi și 117 profesori; Românii aveau 4 licee și 2 gimnasii cu 1733 elevi și 72 de profesori.

Numerii acestia sunt mai vorbăreți decât orice gură. Ei arată lămurit, că stăpânii de ieri, ne țineau pe bună știință, departe de învățătura românească, departe de lumina cărții.

Împărțirea bogățiilor. Pământul locuit de Români era de 21 milioane și ceva de iugăre. Din acestea peste 8 mil. erau ale statului și ale bisericilor (bisericile noastre n'aveau din aceste 8 mil. numai 327 mii iugăre). Din cele 13 mil. proprietarilor, 4 mil. iug. se împărția între 1200 de baroni, aproape toți streini, fiecare cu moșii mai mari de 1000 de iug. Vreo 7300 proprietari și acestia streini în mare parte aveau dela 100 la 500 iug., totat vreo 2 mil. iug. Astfel mai rămânea pământ de întindere de 7 mil. iug. împărțit între 1 milion 50 mii proprietari — aproape numai Români.

Restul de 2 mil. de Români erau fără moșie zileri la curțile boierești.

Zăcămintele de aur erau în jud. Alba de jos la Abrud, Zlatna, Roșia, apoi în jud. Hunedoara la Brad. În 1910. statul maghiar a vândut aurul băt din locurile amintite cu 10 mil. coroane. Dobânzile câștigate din băile de fer dela Reșița, alăturate la cele făcute din argint și aur, dau în a. 1910 suma de peste 53 milioane coroane.

Cu toată această mare bogăție, cei mai săraci au fost chiar Românii din aceste părți. Moșii lui Horia și ai lui Iancu, cari au trebuit să ieie lumea în cap, umblând cu ciubăre și cercuri. Vechiul cântec era prea adevărat: „Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă'n poartă”.

În slujbele statului numărul Românilor era foarte mic. După dreptate ar fi trebuit să avem peste 3 mii funcționari români. Totuși n'am avut decât 405, aproape numai a zecea parte din ceea ce ni-s'ar fi convenit. În schimb slujbașii streini erau în număr de 50000.

În politică starea era și mai jalnică. Trei mil. și jumătate Români n'au avut decât 5 deputați în Parlamentul unguresc.

Cifrele aceste, cum am mai spus, au gura de aur ne povestesc despre amarul și sărăcia în care au trăit românii ardeleni — sărăcie de bani, de carte și de slujbași români, lipsă de libertate politică. Am scris aceste pentru aceia cari sunt nemulțumiți cu stările de azi, cari după sutele de ani de secetă în foamete, trupească și sufletească, n'au ochi să vadă cât de mult s'au schimbat azi împrejurările ci ar vrea dintr'odată marea cu sarea apoi am scris aceste lucruri ca un îndemn la muncă pentru toți cari doresc ca neamul nostru să se ridice între celelalte neamuri mari ale lumii. Să nu se uite niciodată că purtăm pe umerii noștri sarcina unui trecut vitreg, care cere muncă îndoită și răbdare îndoită dela toți — și mici și mari. Gândul nostru nu a fost de a trezi ură față de stăpânii noștri de ieri ci de a trezi mândria noastră pentru muncă bărbătească, de a le dovedi că statornicia poate înfrânge orice piedică din lume.

Iată deci pentru ce am spus și vom spune și de aici înainte — că aceste sunt lucruri cari nu trebuiesc uitate

Eugen Hulea.

Două prietene.

Da ce mai faci Oana?, întreabă o călătoare, ce se opri să-și dregă desagiul de pe spate.

— Vai, Doamne sfinte! — ridică ochii cu mirare Oana. Pe cine văd!? Dar Pe tine ce te aduse așa de dimineață pela noi? Uite, Nastasia! — dădu capu'ndărăt Oana plină de bucurie. Uite la Tița! Îți mai aduci aminte de ea? Locuia'n casa vecină, colo lângă rotaru...

— Nu știu, țucu-te — zise cu blândețe Nastasia.

— Cum? Nu se poate! Trebuie să știi, întâi Oana — ridicându-și mâna să-i arate... Colo, lângă cei doi plopi înalți, față cu crâșma...

— N'o cunosc, mânâncu-ți gura: Numai de vre-o doi ani, de când m'am măritat la voi în sat și...

— Da — întregi Oana — adevărat, ea nu mai eră atunci pe aici. Da, da...

Nastasia plecă cu fuorul de lână să toarcă'n vecini.

— Ai, bată-te să te bată, Tița. Na toate, dar'la aceasta nu mă gândeam, să mă înfălesc cu tine. Când te privesc, par'că și acum te văd, cum fugeai în jurul casei, sau te urcai în pod, ca o pisică și trăgeai scara după tine, ca să poți scăpa teafără dinaintea mâniei bărbatului tău, ce se lua după tine, când c'o nua, când cu'n biciu, ori te'nchidea'n casă, ca să nu poți eși, ținându-te așa toată ziua, până ce vecinilor li se făcea milă de tine, deschizându-ți ușa găsi ai întreg satul. Se ferea lumea de el, ca de o boală era. Niciodată, nu-ți va părea rău de dânsul. A murit de tânăr — D-zeu să-l lerte — dar nu e nici un păcat.

— Știe Bunul, începu cu glas coborât Tița: vremea toate le șterge. Dacă gândesc, par'că tot nu era așa de rău. Omul le uită pe toate cu'nctul. Ba, chiar și la năcazurile peste cari a trecut, se gândește cumva cu plăcere... Cum ți-le depeși așa prin minte, ți-se pare că te ușurezi încâtva și-ți cade bine c'ai putut să învingi totul.

— Așa e Oana! Dar, de ce să-ți petreci în amar și năcaz puținele zile ce ți-sau dat, când le poți trăi în bucurie și fără frământări sufletești. Doar'această lume, nu e clădită numai din rău. Par, dacă trăim alături de ne-nmăratele năcazuri, suntem în urma urmei oameni, și trebuie să le știm încunjura. Acela nu e om, ce nu-i în stare să-si învingă slăbiciunile și să deosebească răul de bine. E altceva dacă un om e nebul, dar nu cum a fost el tău: nu-i vorbă, eră un om voinic, harnic, sănătos și totdeauna treaz, nu ca alți

beutori, pe cari trebuia să-i scoți din șanțuri în fiecare zi. Avea însă un nărav foarte rău. Ce să-ți spun? Era cu toți de o potrivă... Ceice-l cunoșteau mai de aproape, îl ocoleau, pe când alții stăteau cu el de vorbă cu plăcere. Acasă, dădea apoi cu tine bucluc. Nici odată nu era indestulit: acuma, nu cra bună una, acuma alta... Aproape în fiecare zi lăsa mâncarea pe masă fără să se atingă de ea, ori o trântea de pământ și pleca afară, ca un turbat. Alteori, te năcăjia de foarte — nu știu, dacă ții minte — și spunea: O muiere cu credință, știe să-ți facă mâncarea și pe o opinică, dar tu, ce nu știi să coci o pâine, sau să pregătești o cină de dă Doamne... pe când, — căci să vorbim numai adevăr — de se afla în loc strein, nu găsea destule cuvinte de laudă pentru mâncările de acolo, chiar de arau acele rele.

— Vezi — grăi îmbujorată Tița — îl cunoșteai, precum îți cunoști palma, îl cunoșteai poate mai bine, decât mine, ce-mi ingropasem cu el zilele tineretii...

— Apoi, cum drac să nu-l cunosc, când în fiecare zi veneai pela mine de mi te plângeai: că aseară, a vrut să-ți tragă'n cap cu'n bostan. că ți-a rupt în bucăți furca, că iasta, că ceea, ba că ția tăiat ițele de pe războiu... Și mă mir, nefericita de tine, cum ai putut să-i suferi atât amar de timp?

Eu de-l aveam, îl lăsam demult în plata Domnului. Oameni mai sunt destui pe lume: plecam țări-impărțind, să nu-l văd în veci, până ce se va țuca cerul cu pământul. Cu astfel de oameni, nu-mi otrăveam viața nici o clipă. Dar, tu erai încă copilă tină și nu cunoșteai bine rostul vieții. Ți-se părea, că incolo de el nu e nimic...

— Oare, câți ani vor fi trecut, de când l-ai îngropat — întreabă Oana?

— Doar'la toamnă se vor împlini cinci ani.

— Dar Tu, nu-mi spuseși nici acum nimic despre tine: unde porniși cu sacul?

— Eram să mă duc până'n satul vecin, după niște bucate; la noi nu s'au prea făcut în ast an. Mălai a mai fost puțin, dar grâu de loc, așa, că și cei bogăți se plâng. Și, când mă gândesc la iarna, ce s'apropie cu pași, repezi, mă cuprinde groaza și urâtul. Nici lemne, nici bucate, singură, ca un călugăr. Dumnezeu ști, cum voi trage până la primăvară. Stăpânul casei, mă dă poate afară într'o bună zi, căci de trei luni, nu-i plătesem nimic. De unde amarul meu? Abia de patru săptămâni, de când m'am sculat din pat. Am fost greu bolnavă. Inchipuie-ți, mi-s'a pus un junghiu în spate și de aici s'a tras la mâini, la picioare, până ce m'a făcut sgârciu. Și singură, ce puteam să fac? Aveam noroc cu fetița unei prietene, ce rățacea din când în când pe la mine, câte cu'n hârb de mâncăruse caldă, altfel, mă uscam cu zilele'n mână. De simțit, nici acum nu mă simt de tot bine. Cum e acum, voi toți vă topiți de căldură și mie mi-e frig.

— De sigur, femeile ăstea toate sunt friguroase, când se pomenesc văduve. Nu-i așa, Onită? — întreabă zimbând un feciorandru rumen, ce trecu pe dinaintea lor cu coasa pe spate și auzi vorba.

Ce mai călduroși sunteți și voi! Lăsați-vă dracului vă cunoaștem noi ce plătiți — strigă Oana flăcăului, ce-și răzima coasa de perete și intră'n crâșma, de unde străbătea un glas, ca de taur, însoțit de scârțăiturile unei vioare.

— Cine-o mai fi și ăla de sperie lumea cu răcnetu-i de dobitoc — întreabă mirată Tița?

— Da ia, s'a însurat abia alaltăieri și acum bate crâșmile pe rând. A'ncept aseară și de atunci n'a mai dat pe acasă. Un prăpădit și jumătate, tatăl-său e unul dintre fruntașii satului. A muncit mult și e om bogat. Ce folos însă, dacă l-a pedepsit Dumnezeu cu un astfel de copil. Il cunoști doar' și tu, numai că era mic, când plecași de la noi din sat. E feciorul Petrii Nuțului, matofletea ăla, ce poartă niște cizme până peste genunchi, largi încât poți să sai din pd în ele. Iată-l, tocmai iese! Uite, cât e de plin de noroiu, ori de făină? Se pot bucura de el părinții.

Octavian Ștreagu.

Isprăvile Consiliului județean.

Isprăvile cosiliului județean, compus din oamenii partidului Național, nu sunt de loc îmbucurătoare. Dacă și de aci în colo consiliul județean va înțelege să lucreze ca și până acuma, atunci putem spune cu drept cuvânt că, treburile au mers la județ cu mult mai bine fără consiliu și fără delegație permanentă.

Consilierii aleși și de drept au fost chemați pe ziua de 8 August a. c., la prefectură pentru constituire. Adunându-se la prefectură, în loc să intre în sala de ședință la ora fixată, au început să pacteze pe coridor și în cabinetul prefectului 4 ceasuri de arândul, adeca dela oara 9 până la oara 1, asupra consilierilor pe cari să-i alegă în comisiile județene și în delegația permanentă, când neputându-se înțelege, au plecat fără a se ținea ședința de constituire.

Neputându-se constitui, Ministerul a fixat altă ședință pe ziua de 20 August cu care ocazie abia după multe petrațări au intrat în ședință și s'au constituit.

În aceiaș ședință, după constituire, ce credeți care a fost prima inițiativă a consilierilor naționaliști? Diurna! Fecare consilier a incasat pe nedreptul suma de 2000 Lei, diurna pentru cele două ședințe dintre cari una nu s'a ținut, adeca 1000 Lei de ședință. Lucrul acesta nu este corect și nici legal. Legea prevede că, diurna trebuie să se stabilească printr'o hotărâre a consiliului. În contra acestei hotărâri se poate face apel la Minister în termen de 10 zile dela publicare, deci hotărârea nu este executabilă până nu expiră termenul de apel. În cazul când nu s'a înaintat, iar în cazul când s'a înaintat până nu se rezolvă apelul. Cu alte cuvinte hotărârea nu este executabilă până nu se ridică la valoare de drept. Afară de aceasta — dupăcum vom vedea mai jos — nici nu au dreptul la o diurnă așa mare.

Este destul de trist, când chiar cosiliul care este chemat să supravegheze respectarea legilor și averea județului, dă astfel de exemple, cu toate că, din partea unor funcționari județeni li s'a atras atențiunea că, acest lucru nu este legal.

Aceiaș lipsă de respect al legii și de corectitate au dovedit-o și în ședința dela 1 Noemvrie a. c.

Prima chestiune rezolvată foarte mașter în această ședință a fost delegarea consilierilor județeni în consiliul comunei urbane de reședință, Alba-Iulia această comună, numărul celor două cincimi consilieri de drept este 10. Consilierii județeni folosindu-se de locurile vacante, provenite prin invaloare, a ales 4 consilieri județeni. Astfel a întregit 4 locuri de consilier de drept cu consilieri județeni. Deși în lege se prevede că, în consiliul comunei urbane de reședință se delegă 2-7 consilieri județeni, hotărârea cosiliului nu este în conformitate cu spiritul legii. În comuna Alba-Iulia se puteau delega numai 2 consilieri județeni pentru ca celelalte 8 locuri să fie ocupate de reprezentanții instituțiilor prevăzute în lege, cari sunt oameni de specialitate și cari sunt în măsură de a cunoaște legile și dispozițiile în vigoare. Principiul legii cu cei 2-7 consilieri județeni, este ca acolo unde nu sunt de stat să se completeze consilieri. Deci să vede că și în aceasta hotărâre nu au fost conduși de buna administrație a comunei, ci de interese particulare pentru a face hatâr unora dintre ei.

A doua hotărâre ilegală a fost cu statorirea diurnei consilierilor județeni și salariul membrilor delegației permanente.

Cu privire le diurna consilierilor județeni Ministerul prin ordinul N. 12933 I — 1926, fixează unui consilier județean nu diurnă, ci spese de întreținere, de zi o sumă egală cu diurna unui funcționar superior, adeca de cel mult 250 Lei. Consiliul neluând în seamă acest ordin stabilește unui consilier județean diurnă de 250 Lei, spese de întreținere 250 Lei pe zi și spese de călătorie.

Prin ordinul Ministerului de Interne No. 2239 J — 1926, se spune că, unui membru din delegația permanentă nu i-se poate da salar mai mare lunar decât atâta cât este prevăzut în bugetul județului. În bugetul județ-

lu este prevăzută 1500 Lei lunar. Cu toate că, li s'a adus aceasta la cunoștință, unii dintre consilieri au propus 15.000 Lei, iar unii 10.000 Lei lunar. În urmă cosiliul a hotărât 5.000 Lei

Unii dintre membrii delegației permanente, au început să protesteze în contra acestui salariu atât de mic, spunând că, nu li se plătește să fie membri în delegația permanentă. Recunoaștem că, unor domni, care eau, pentru un lucru de un ceas din sudoarea unui biet om sărac o sumă aproape egală cu salariul ce-l primește un membru al delegației permanente nu li se plătește să-și piardă timpul cu treburile obștești ale oamenilor din județ.

Dar ia să vedem pentru ce incasează delegația permanentă 5000 Lei lunar. În luna trecută au ținut 3 ședințe, cari au durat câte 3 ore cu studiatul actelor cu tot. Va să zică, pentru muncă de 9 ore și nici așa nu sunt mulțumiți. Un funcționar superior, care lucrează în fiecare zi 7 ore și în cele mai multe cazuri câte 10 ore, abia primește pe o lună 5000 Lei. Oare au dreptul să se plângă Domnii membri ai delegației permanente? Țăranii din județ nu pentru aceia i-au ales ca să-și facă izvor de câștig din această cinste, ci pentru ca să contribuie și dânsii cu munca și cu priceperea la înaintarea județului.

Domnii consilieri și domnii membri din delegația permanentă, membrii al partidului național, nu s'au cugetat că bugetul județului abia atinge suma de 12—15.000.000 Lei, din care delegația permanentă și consiliul în felul cum și-a statorit diurna și salariile, incasează anual dela județ aproape 2 milioane, cu care s'ar putea repara câteva poduri și drumuri județene.

Deci iată isprăvile consiliului județean, compus din membrii partidului național, din celea 3 ședințe ținute până acum, cum știu să respecte legile și să se intereseze de cauzele obștești, atunci când sunt la putere!

ȘTIRI

— **De-ale reformei agrare.** Fiindcă în Teiuș nu s'au îndeplinit într'u toate așa cum trebuia legile reformei agrare, Dl prefect Cușuta a cercetat plângerile mai multor nedreptățiți și a trimis pe Dl Sava secretarul prefecturii pentru a face cercetările de lipsă ca să se facă dreptate.

— **Omorât în bătaie.** Sergentul de jandarmi Ștefănescu Vasile a omorât în bătaie pe un soldat dela postul de jandarmi Cișișia. Se spune că soldatul nu ar fi răspuns îndată unui ordin al său și de-aceia la bățul până l-a omorât. Ucigașul îndată a fost pus în lanțuri și trimis judecății.

— **O femeie își omoară soțul.** Femeea Maria Moiescu din Beclești și-a omorât soțul cu câteva lovituri de ciomag în cap. Ea spune că l-ar fi omorât fiindcă totdeauna se întorcea beat acasă și îi mai trăgea și câte-o bătaie. A fost pusă la închisoare împreună cu un copilăș mic al ei.

— **De Crăciun.** Numărul de Crăciun al gazetei noastre va eși în 20 Decembrie și va cuprinde 8 pagini având un material potrivit pentru sărbătorile Crăciunului.

— **Furtună.** Săptămâna trecută o furtună cum rar sunt pe la noi a băntuit părțile de dincolo de Carpați. Firele telefonice au fost rupte pe o mare întindere, așa că legătura dintre ținuturi și capitală a fost ruptă! Mai nou aflăm că toate s'au isprăvit și sunt în bună stare.

— **Prăbușire.** În Spania, în satul Ovieda o prăbușire a omorât zece oameni, dintre cari cinci copii. De-o vreme încoace prăbușirile de pământ în țările din Apus se țin lanț.

— **Nenorocire.** În Mancuria s'a întâmplat o groaznică nenorocire. Un tren de persoane s'a ciocnit cu un tren de marfă chiar în momentul când trecea peste un pod. Sunt 25 de morți și 40 răniți. Nenorocirea s'a produs noaptea, așa că nu s'au putut da ajutoare și mulți dintre răniți au căzut în apă unde au murit.

Redactor responsabil:
ION RAȚIU

CINEMA „PRINCIPELE CAROL”

PROGRAM:

Joi, la 16 Decembrie 1926

Dr. Jack.

Comedie de salon în 6 acte.

In rolul principal:

„EL” Harrold Lloyd.

Inceputul spectacolelor la orele 5, 7 și 9.

Sâmbătă și Duminică

Soartă de mărinar.

Dramă în 7 acte.

Primactor:

LON CHANEY cel mai vestit actor dramatic.

Marți, film Patt și Patachon

Spectacolele Sâmbătă 9, Duminică 5, 7 și 9.

La măcelăria

Ștefan Incze

din Aiud, Piața Regele Ferdinand No. 19.

Se capătă zilnic cea mai bună calitate de carne de vită, de vițel, de porc, unsoare topită, slănină afumată și proaspătă de topit. Mezeluri proaspete și bune se capătă întotdeauna, cu prețurile cele mai reduse.

Cercetați și vă convingeți!

Cine vrea haine frumoase, elegante și moderne, atât civile cât și militare, nu le poate procura decât la **croitoria modernă** alui

Alexandru Vălean

Aiud, P. Reg. Ferd. No. 15. (lângă podul prefecturii).

Aici se lucrează după ultima modă franceză și engleză și cu prețurile cele mai moderate.

Se pregătesc și chipiuri pentru elevi.

Cercetați și vă convingeți!

Funcționari și Elevi la ori ce comandă au reducere de 20%.

„ROMÂNUL”

Insoțire generală, economică, industrială și comercială S. P. A.

AIUD.

Izvorul cel mai estin de cumpărare, unde aflați: coloniale, rom, vin, și tot felul de beuturi. Petroleu de lampă, ulei de uns, ulei de zilindru, tava-tă și benzină pentru mașini de imblătit etc.

Piatră vânăță 98—99% și rafie de legat vie.

LIBRĂRIE, asortată cu tot soiul de hârtie, cărți rechizite de școală și de biuro.

Români, cumpărați numai dela „Românul”!

SCHOPPELT și BAUER

fierărie

Telefon 61. AIUD. Telefon 61.

Furnizează toate categoriile de tinichea, fier, precum și diferite scule mecanice, fâmplărie, arme de vânăț, car-tușe revolvere, bricege, briciuri, patine pentru iarnă, skiuri, sănii pentru copii etc. etc.

ROMÂNII! Sprijiniți industria românească!

Comandați numai la

PETRU CRIȘAN

mecanic

Str. Unirii No. 2. AIUD. Str. Unirii No. 2.

Execută prompt și estin în atelierul său propriu, orice reparații de mașini de treierat (imblătit), mașini de cusut, biciclete și alte obiecte tehnice. Face din nou și reparaază cuptoare din fier, pluguri și alte lucrări mecanice la edificii.

Români!

Faceți reclamă în „GAZETA POPORULUI” care se citește în satele a lor trei județe.

„COOPERATIVA ÎNVĂȚĂTORILOR”

AIUD.

Secția de librărie: Cea mai bine asortată cu toate rechizitele de școală, articole de birou și cărți literare.

Cele mai potrivite și folositoare daruri pentru Crăciun:

cărți cu ilustrații și literatură pentru copii, garniture de scris, locuri rezervoare cu penițe de aur, serviete de piele, hârtie de corespondențe în cutii luxoase, albume de poezii și ilustrate, note muzicale.

Violine dela Lei 450 până la Lei 500.

Tipografia „Corvin” (Frații Ács) Aiud.